

Ερωτας στα χρόνια του κοσμοπολιτισμού

Στο καινούργιο ανάγνωσμα του **Ισιδώρου Ζουργού** ο ρομαντισμός κρύβεται πίσω από τον τυχοδιωκτισμό, το κυνήγι του κέρδους και τα **ιστορικά γεγονότα του 20ού αιώνα**

ΤΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ο Λευτέρης Ζεύγος ή Ευγένιος Ζιρντό, γέννημα-θρέμμα της Θεσσαλονίκης και άνθρωπος που θα λατρεύει από τα νιάτα μέχρι και τα βαθιά γηρατειά του το χρήμα, αποτελεί ένα πρόσωπο το οποίο βγαίνει από την καρδιά του 20ού αιώνα. Οι περιπέτειές του όπως τις παρακολουθούμε στο καινούργιο μυθιστόρημα του Ισιδώρου Ζουργού ξεκινούν από την Εκστρατεία της Κριμαίας και τη μεσοπολεμική Γαλλία και φτάνουν μέχρι τη Θεσσαλονίκη του εξανδραποδισμού των Εβραίων, για να αγγίξουν και τη μεταπολεμική Ελλάδα της ανάπτυξης και της ανοικοδόμησης. Ο Ζιρντό είναι κατά βάση ένας τυχοδιώκτης: θα κυνηγήσει το κέρδος όπου το βρει, θα χάσει και θα ξαναποκτήσει κατ' επανάληψη την περιουσία του και θα αφήσει όλες τις ερωμένες του στα κρύα του λουτρού, αλλάζοντας εκ παραλλήλου συνεχώς τόπο και προορισμό.

Πίσω ωστόσο από αυτή τη φρενίτιδα κοσμοπολιτισμού, κερδοφορίας και δονζουανισμού ο Ζουργός θα φιλοτεχνήσει για τον ήρωά του μια ρομαντική προσωπικότητα. Ερωτευμένος από τα παιδικά του χρόνια με τη Μίρζα, την κόρη ενός μουσουλμάνου επιχειρηματία και χρηματιστή, ο Ζιρντό επιδιώκει επί δεκαετίες να ξεφύγει από την παιδική και τη νεανική του ηλικία, θέλοντας να εκδικηθεί τον πατέρα της αγαπημένης του επειδή προσπάθησε να τον ξαποστείλει στον θάνατο με το εκστρατευτικό σώμα της Ουκρανίας αλλά και να ξεχάσει την ίδια επειδή μπορεί να υπήρξε συνεργός στην προδοτική πράξη της απογοήτυσής του. Ο Ζουργός δουλεύει προσεκτικά τον κεντρικό του χαρακτήρα και επιτρέπει στο ερωτικό του πάθος να τον συνεπάρει όταν θα ξαναβρεθούν με τη Μίρζα στην κατοχική Θεσσαλονίκη κι εκείνη θα έχει την ευκαιρία να αποδείξει τα αληθινά της αισθήματα.

Ο έρωτας είναι σίγουρα το πιο δυνατό χαρτί του βιβλίου. Περνώντας από διαδοχικά στάδια απώλειας και ανάκτησης της αγάπης τους (τόσο πριν όσο και μετά από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο), ο Ζιρντό και η Μίρζα θα ζήσουν μια ιστορία που έχει τη δύναμη να μας συνεγείρει και να μας συγκινήσει χωρίς να καταφύγει σε καμιά συναισθηματική ευκολία. Δεν είμαι βέβαιος πως η ιστορία των δύο ερωτευμένων συνδέεται οργανικά με τα γεγονότα που την περιβάλλουν (η μοίρα των ηρώων των ηρώων αντανακλά κάπως αφηρημένα τη μοίρα της καιρού τους), αλλά πολλές φορές το ιστορικό μυθιστόρημα χρησιμοποιεί τα πραγματολογικά υλικά του απλώς σαν ένα είδος φαντασμαγορίας που κινητοποιεί τη δράση. Ουδείς ψόγος από τη στιγμή που ο συγγραφέας είναι καλός παραμυθός και ξέρει ως δεξιοτέχνης αφηγητής πώς να μας ιντριγκάρει με τον κόσμο του.

Σε ένα τέτοιο πλαίσιο κάποια επιθέματα τα οποία επιστρατεύει δικήν καλλιτεχνικής σημαίας ο Ζουργός μοιάζουν τουλάχιστον αχρείαστα. Ο Βασίλης Κάρλοβιτς Γιούγκερμαν, ο διάσημος ήρωας του Καραγάτση, ή ο έμπορος όπλων Βασίλειος Ζαχάρωφ (πραγματικό πρόσωπο αλλά και μυθοπλαστική περσόνα στο *Φιλμ νουάρ* του Δημήτρη Στεφανάκη) δεν προωθούν παρά μόνο εξωτερικά (θα κάνουμε μια χαρά και χωρίς αυτούς) τη δραματουργία του βιβλίου (η μόνη λογοτεχνική αναφορά που εντάσσεται λειτουργικά στα τεκταινόμενα είναι το μυθιστόρημα του Τζακ Λόντον *Το σιδερένιο τακούνη*). Εντελώς εξωτερικές δείχνουν και οι ατέρμονες παρένθετες συζητήσεις για το τι σημαίνει λογοτεχνική αλήθεια και τι θα πει λογοτεχνικό ψεύδος (μια υπόδυση μεταμοντερνισμού). Απομένει (και δεν είναι διόλου αμελητέα) η ικανότητα του Ζουργού να αναδείξει τον θρίαμβο του έρωτα σε μια εποχή σφαγής και σπαραγμού.

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΖΟΥΡΓΟΣ
Λίγες και μία νύχτες

Μυθιστόρημα.
Εκδόσεις Πατάκη,
σελ. 573

